

به نام خدا

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«طرح اصلاح موادی از قانون خدمت وظیفه عمومی مصوب ۱۳۶۳»

(اعاده شده از شورای نگهبان)

منحصراً منصفان علی

مقدمه

طرح اصلاح موادی از قانون وظیفه عمومی که مورد تصویب مجلس شورای اسلامی قرار گرفته بود در چند نوبت مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفت که در هر مرحله مجلس با اصلاحاتی سعی در رفع ایرادات شورا به مصوبه کرد. آخرین مصوبه مجلس در این رابطه مصوبه مورخه ۱۳۹۰/۶/۲۲ بود که در تاریخ ۱۳۹۰/۷/۶ برخی مواد اصلاحی مجدداً توسط شورای نگهبان مغایر قانون اساسی تشخیص داده شد. کمیسیون امنیت ملی و سیاست خارجی مجلس شورای اسلامی در راستای رفع ایرادات شورای نگهبان اصلاحاتی در مصوبه انجام داده است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

بررسی مصوبات کمیسیون

۱. براساس بند «۱» ایرادات شورا، این شورا اعلام کرده است که با توجه به اینکه هیچ اصلاحی در راستای رفع ایراد بند «۱» نظریه سابق شورا در مصوبه صورت نگرفته است، ایراد قبلی کماکان باقی است. براساس بند «۱» ایرادات سابق شورا که در مورخه ۱۳۸۸/۸/۱۱ نسبت به مصوبه اعلام شده بود، شورای نگهبان ورود مجلس به اصلاح قانون خدمت وظیفه عمومی را به این استناد که اصلاح برخی از مواد این قانون نیازمند اذن رهبری است و مشخص نیست که آیا تأیید ایشان در این رابطه اخذ شده است یا نه واجد ابهام تشخیص داده بود. کمیسیون در راستای رفع این ایراد شورا، با اصلاح بند «۹» ماده (۴۴)، معافیت یک فرزند خانواده‌هایی که دو فرزند آنان خدمت سربازی را انجام داده‌اند را منوط به تصمیم ستاد کل نیروهای مسلح کرده است. در رابطه با اصلاح صورت گرفته توجه به این نکته ضروری است که با توجه به اینکه در حال حاضر ستاد کل در رابطه با اعمال این نوع از معافیت - با تأیید مقام معظم رهبری - دارای اختیار است در این رابطه نیازی به تصویب قانون جدید نیست و تصویب این بند نیز الزام جدیدی برای ستاد کل نیروهای مسلح ایجاد نکرده، لذا فاقد حکم قانونی جدیدی است، به همین دلیل مصوبه کمیسیون در این خصوص به لحاظ قانون‌نویسی محل اشکال بوده و برای رفع ایراد شورای نگهبان حذف بند مزبور اصلاح می‌باشد. همچنین نظر به اینکه شورا اصلاح «برخی از مواد قانون خدمت وظیفه عمومی» را مشمول اختیارات فرماندهی کل قوا و نیازمند تأیید ایشان تشخیص داده است و با عنایت به اینکه کمیسیون در این رابطه و برای رفع این ایراد شورای نگهبان به غیر از بند «۹» ماده (۴۴) مصوبه، اصلاح دیگری در سایر مواد مصوبه صورت نداده است، ابهام شورا نسبت به مصوبه رفع نشده و این ایراد نسبت به سایر موادی که نیاز به تأیید فرماندهی کل قوا دارد کماکان باقی است.

۲. براساس بند «۲» ایرادات شورا، مواد (۳۰) و (۳۸) و تبصره‌های «۱» و «۳» آن و مواد (۴۰)، (۴۱)، (۷۴)، (۷۸) و (۸۱) و تبصره «۱» طرح را مغایر با اصل هفتادوپنجم قانون اساسی است. به موجب اصل هفتادوپنجم قانون اساسی «طرح‌های قانونی و پیشنهادهای و اصلاحاتی که نمایندگان درخصوص لوایح قانونی عنوان می‌کنند و به تقلیل درآمد عمومی یا افزایش هزینه عمومی می‌انجامد، در صورتی قابل طرح در مجلس است که در آن طریق جبران کاهش درآمد یا تأمین هزینه جدید نیز معلوم شده باشد». مجلس شورای اسلامی در راستای تأمین نظر شورای نگهبان اقدام به الحاق یک ماده به شرح زیر کرد: «بار مالی ناشی از اجرای این قانون در سال ۱۳۹۰ براساس بند «۸۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور تأمین شد. بار مالی در سال‌های آتی در بودجه‌های سنواتی تأمین می‌شود».

شورای نگهبان اگرچه ماده الحاقی فوق را در سال جاری رافع ایراد وارده تشخیص داد، ولی اعلام کرد که این ماده رافع ایراد بار مالی در سال‌های آتی نیست. شورا همچنین در نظریه خود اعلام نمود در صورتی که در این ماده عبارتی مبنی بر اینکه «اجرای این مواد در سال‌های آتی در صورت تأمین اعتبار صورت می‌گیرد»، الحاق شود مغایرت مذکور رفع می‌گردد. کمیسیون در راستای تأمین نظر شورای نگهبان مصوبه سابق را به این نحو اصلاح نمود: «بار مالی ناشی از اجرای این قانون در سال ۱۳۹۰ براساس بند «۸۲» قانون بودجه سال ۱۳۹۰ کل کشور تأمین شد. اجرای احکام مواد (۳۰)، (۳۸) و (۴۰) و مواد الحاقی (۷۴)، (۷۸) و (۸۱) این قانون در سال‌های آتی منوط به تأمین بار مالی مورد نیاز در بودجه‌های سنواتی است». مصوبه کمیسیون در رابطه با رفع ایراد نحوه تأمین اعتبار مورد نیاز اجرای قانون رافع ایراد شورا است، ولی با توجه به اینکه در نظریه شورا علاوه بر مواد مذکور در مصوبه اصلاحی، ماده (۴۱) نیز متضمن بار مالی اعلام شده است، با عنایت به اینکه این ماده در مصوبه کمیسیون ذکر نشده است در این بخش رافع ایراد شورا نمی‌باشد.